

Vedlegg 2:

Veiledning til spørreskjema - luftveis/lungesyntomer (MRC 1976)

Retningslinjer for intervjuere

- Diagnosen "kronisk bronkitt" og andre lungesyntomer kan stilles i løpet av livet, men må da vesentlig baseres på subjektive symptomer. Det er imidlertid vel kjent at de symptomer en person vedkjenner seg, til en viss grad kan påvirkes av den ordlyd som spørsmålene har og av den person som stiller dem. Noen av disse vanskeligheter kan unngås ved å bruke dette spørreskjema som inneholder et sett av standardiserte spørsmål angående forekomsten av alminnelige luftveis/lungesyntomer. Hensikten med å fylle ut skjemaet er å få frem fakta og å unngå de feilkilder som skyldes ulik spørreteknikk

Trening

- Før undersøkelsen settes i gang, bør spørreskjemaet og retningslinjene nøye gjennomgås og eventuelle vanskeligheter diskuteres. Intervjuerne bør også anvende skjemaet på 10 eller flere forsøkspersoner (for eksempel sykehuspasienter) som i hvert fall har noen symptomer (siden det ikke er vanskelig å bruke skjemaet på personer som besvarer alle spørsmål med et klart Nei). Disse intervjuene bør enten overværes av en erfaren kollega, eller bedre, tas opp på bånd slik at feil og uklare punkter kan korrigeres eller belyses nærmere i ro og mak etterpå. Det foreligger også en serie med intervjuer (på engelsk) som er innspilt på bånd og som burde lyttes til hvis mulig. Disse båndopptakene er laget for å illustrere de vanskeligheter som oppstår når man skal interpretere svar på spørsmålene ved undersøkelser i "marken". Det finnes også en intervjuserie som en potensiell undersøker kan bruke for å sammenligne sine svar med de svar som ble oppnådd av den gruppe britiske undersøkere som er ansvarlig for båndopptakene

Generelle retningslinjer

- Før man begynner å stille spørsmål, må intervjuobjektene instrueres om å bare svare Ja eller Nei på hvert spørsmål. Den nøyaktige ordlyd bør brukes ved hvert spørsmål. I de fleste tilfeller vil dette føre til et klart Ja eller Nei som kan godtas og noteres i svarrubrikken. Av og til vil den man intervjuer være i tvil om hva som menes med spørsmålet, eller hvilket svar som passer best. Når dette inntreffer, må man gjøre et nytt forsøk. Gjentakelse av spørsmålet er vanligvis tilstrekkelig. Nedenfor er det gitt en rettleiding av hvordan man kan takle de mest alminnelige vanskeligheter. Dersom det etter en kort forklaring fortsatt hersker tvil om hvorvidt svaret bør være Ja eller Nei, bør man notere svaret som Nei

Notering av svar på spørsmålene

- Spørreskjemaet er konstruert slik at svarene med letthet kan overføres til hullkort. De fleste spørsmål er av Ja-Nei typen og svarene på disse kan kodes direkte inn i rubrikkene. Instruksjoner for koding av svar må defineres av den som planlegger undersøkelsen, før den settes ut i livet. Vanlig kode er: 1 = Ja, 2 = Nei, 8 = ikke relevant. Når svaret på et spørsmål er et tall, for eksempel antall sigaretter (spørsmål 16b), kan tallet noteres direkte i svarrubrikken. Er spørsmålet av en mer "åpen" type, for eksempel yrke eller sigarettmerke, kan svaret skrives fullt ut og kodingen foretas senere. Ved noen undersøkelser kan man lage kodelister for disse faktorer før undersøkelsen begynner slik at svarene kan føres direkte inn i rubrikkene (for eksempel sivil status: 1 = ugift, 2 = gift, 3 = enke(mann), 4 = skilt, 5 = annen)

Kommentarer til enkelte punkter

- Etnisk gruppe:

- Disse bør defineres på forhånd idet luftveis/lungesyntomer til en viss grad har sammenheng med etnisk og kulturell bakgrunn
- Yrke og industri:
 - Detaljer om yrke kan variere ved forskjellige undersøkelser og må defineres i en kodeliste før undersøkelsen settes i gang
- Hoste og oppspytt:
 - Spørsmål 1: Tolk "hoste" i tilknytning til den første sigaretten eller når vedkommende går ut av huset. Utelukk et enkelt hark for å rense halsen eller et enkelt hostestøt
 - Spørsmål 4: Tolk "oppspytt" i tilknytning til den første sigaretten eller når vedkommende går ut av huset. Utelukk nesesekresjon, men inkluder oppspytt fra brystet selv om dette svelges
- de deler av verden hvor luftveis/lungesyntomer er meget alminnelige i andre årstider enn vinteren, innføres annen relevant sesongbetegnelse. Der hvor det ikke er sesongvariasjon i det hele tatt, utelukkes "om vinteren". Når nattskiftarbeidere intervjues, bør "om morgenen" erstattes av "når du står opp" i spørsmål 1 og 4
- va angår hoste om dagen i spørsmål 2, kan et tilfeldig hostestøt betraktes som normalt og svaret noteres som Nei. Det er umulig å definere "tilfeldig" på en nøyaktig måte. For å gi en grov pekepinn er det foreslått at enkeltstående hostestøt som forekommer mindre en seks ganger daglig, skal betraktes som "tilfeldig". På den annen side kan tilfeldig oppspytt fra brystet betraktes som unormal dersom det forekommer to eller flere ganger daglig. Intervjueren kan benytte et hvilket som helst ord som passer med vanlig lokal ordbruk, forutsatt at det skjelner mellom oppspytt og vanlig nesesekresjon
- oen personer innrømmer å ha oppspytt, men ikke hoste. Dette får godtas uten å forandre svarene på spørsmålene om hoste. Som nevnt tidligere, skal oppspytt fra brystet som svelges, regnes for et positivt svar
- spørsmål 1, 2, 4 og 5 bør ordet "vanligvis" fremheves. Dersom ett av de første to spørsmålene om hoste (1-2) eller ett av dem om oppspytt (4-5), besvares med et klart Ja, stilles spørsmål 3 og 6 som bekreftende spørsmål. Spørsmål 3 og 6 må da stilles i den rekkefølge de er oppført i spørreskjemaet (som i eksempel 1, spørsmål 4 og 5)

Eksempel 1

Spørsmål		
4	Intervjuer:	Har du vanligvis oppspytt fra brystet om morgenen om vinteren?
	Svar:	Ja
5	Intervjuer:	Har du vanligvis oppspytt fra brystet i løpet av dagen - eller natten - om vinteren?
	Svar:	Ja, men bare lite grann
6	Intervjuer:	Har du slikt oppspytt fra brystet de fleste dagene så lenge som 3 måneder hvert år?
	Svar:	Nei, ikke så ofte som det

- Intervjueren bør notere svarene som følger: Spørsmål 4: Ja. Spørsmål 5: Ja, Spørsmål 6: Nei.
- Dersom det imidlertid gis et tvilsomt svar til spørsmål 1 og 2, eller 4 og 5 (for eksempel "Ja, noen ganger"), bør spørsmål 3 og 6 stilles umiddelbart som et sonderende spørsmål. Hvis svaret til det sonderende spørsmål er Nei, skal svaret til grunnspørsmålet også noteres som

Nei. Dersom det etterfølgende spørsmål i samme gruppe besvares med et klart Ja, må det sonderende spørsmål gjentas (se eksempel 2)

Eksempel 2

Spørsmål		
1	Intervjuer:	Hoster du vanligvis om morgenen om vinteren?
	Svar:	Ja, av og til
3	Intervjuer:	Hoster du slik de fleste dagene så lenge som 3 måneder hver år?
	Svar:	Å, nei, ikke så ofte
2	Intervjuer:	Hoster du vanligvis om dagen - eller om natten - om vinteren?
	Svar:	Tja, av og til
	Intervjuer:	Hoster du så mye som 6 ganger daglig?
	Svar:	Ja, jeg tror mer enn det
3	Intervjuer:	Hoster du slik de fleste dagene så lenge som 3 måneder hver år?
	Svar:	Vel, ikke hver dag
	Intervjuer:	Hoster du flere dager enn du er helt fri for hoste?
	Svare:	Ja, det tror jeg nok

- Intervjueren noterer svarene som følger: Spørsmål 1: Nei, Spørsmål 2: Ja, Spørsmål 3: Ja.
- I spørsmål 7 a bør ordet "øket" kun benyttes for personer som allerede har innrømmet å ha noe hoste og oppspytt
- Tungpustenhet:
 - For å øke ensartetheten av undersøkelser som er foretatt på forskjellige årstider, bør spørsmålet om tungpustenhet forbindes med den årstid da åndenøden er mest uttalt. Om intervjuobjektet ikke kan gå (av andre grunner enn hjerte-lungesykdom) skal dette noteres.
- Piping:
 - Hvis dette spørsmål ikke skulle bli forstått, kan det hjelpe om intervjueren demonstrerer lyden. Det gjøres ikke forskjell på dem som bare piper om dagen og dem som bare piper om natten. Ordet "astma" må ikke brukes
- Brystsykdom:
 - Spørsmålene om "vanlige gjøremål" (11a) stilles for å unngå den tvetydighet man vet oppstår i forbindelse med overveielse av syketrygd dersom vedkommende blir spurt om sykdommer som vil kunne påvirke arbeidsevnen
- Røyking:
 - Spørsmål om røykevaner er vesentlig i alle undersøkelser som angår luftveis/lungesyntomer. Man må spørre spesielt om røykevanene i helger fordi mange røyker mer, andre mindre i helgene enn i løpet av uken ellers. Dette må tas hensyn til for å kunne beregne det gjennomsnittlige tobakksforbruk i uken. De som røyker sigaretter, må også spørres om andre former for røyking. "Små" sigarer (sigarillos) er slike som har omtrent samme størrelse som sigaretter; alle sigarer som er større, bør klassifiseres som "andre". Tobakksmengden (for piperøyking, eller for hjemmerullede sigaretter) må noteres på en måte som passer i undersøkelsen. I spørreskjemaet skal mengden angis i gram. 1 pakke tilsvarer 50 gram tobakk. En eks-røyker defineres som en person som har røkt så mye som 1 sigarett daglig (eller

1 stor sigar pr. uke, eller ½ pakke = 25 gram tobakk pr. måned) så lenge som 1 år og som - da intervjuet fant sted - ikke hadde røkt på minst 6 måneder

- Lungefunksjonsprøver:
 - Den eksakte fremgangsmåte kan variere med det spirometer som benyttes. Trening er nødvendig før undersøkelsen påbegynnes. De spirometriske lungefunksjonsvariabler bør inkludere forsert ekspiratorisk volum i det første sekund (FEV1) og forsert vitalkapasitet (FVC), beregnet på grunnlag av 5 på hverandre følgende forsøk. De 2 første forsøkene betraktes som forberedende (treningsforsøk). Forsøkene fortsettes inntil 3 teknisk tilfredsstillende forsøk er oppnådd, hvorfra gjennomsnittsverdien kan beregnes. Maksimal strømningshastighet (peak expiratory flow - PEF) måles vanligvis med et separat instrument. Den eksakte fremgangsmåte avhenger igjen av instrumenttypen, men også her bør 2 øvelsesforsøk etterfølges av 3 teknisk tilfredsstillende forsøk

Videre informasjon om bruk av skjemaet

- Her kommer du rett til [skjemaet](#)
- Tips: Utskriften av skjemaet kan bli bedre dersom du merker den og limer den inn som rikt tekstformat under menyen "Rediger" og deretter "lim inn utvalg" i Word. Du kan da tilpasse bredde og sider bedre enn det som er mulig i et web-format
- Det foreligger en separat brosjyre, spesielt beregnet for dem som planlegger og gjennomfører undersøkelsene, som gir videre opplysninger om utviklingen og bruk av skjemaet. Den komplette listen av hjelpemidler er som følger:
 - Spørreskjema - luftveis/lungesyntomer (1976)
 - Retningslinjer for intervjuere (foreligger på norsk)
 - Båndopptak av intervjuer (på kassettbånd, sammen med manuskript og kommentarer) (på engelsk)
 - Brosjyre om bruken av skjemaet, inkludert et utvalg av referanser (på engelsk)
 - Litteratur om utviklingen og bruk av spørreskjemaer ved luftveis/lungesyntomer (på engelsk)

Kilder

Fagmedarbeidere

- Jon Sandmo, assistentlege
- Norsk arbeidsmedisinsk forening, kvalitetsutvalget

Sist endret

- 08. Feb 2002